

Gymnázium a obchodní akademie Chodov

Smetanova 738, 357 35 Chodov

Číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0367

Šablona: Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

Pořadí šablony a sada: I/7

Materiál: VY_32_INOVACE_MAUT.8

Vytvořený ve školním roce: 2012/2013 (květen 2013)

Téma: Vladislav Vančura – charakteristické rysy tvorby

Předmět a třída: Český jazyk a literatura, septima osmiletého gymnázia

Anotace: V 1. části hodiny žáci po krátkém výkladu učitele (charakteristické rysy tvorby) pracují s internetem a s informacemi, které slyšeli od učitele = doplňují pracovní list. Ve 2. části hodiny pracují s texty na další straně a hledají charakteristické rysy Vančurovy tvorby.

Autor: Sylva Jozefyová

Klíčová slova: V. Vančura, jazykový experiment, humanistická perioda, dynamičnost, retardace, hutná charakteristika

Ověřený dne: 9. 5. 2013

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VLADISLAV VANČURA (1891 – 1942)

CHARAKTERISTICKÉ RYSY TVORBY:

- prozaické dílo je ovlivněno první světovou válkou a expresionismem, obsahuje celou řadu experimentů – hledá nové způsoby vyjádření
- poctivá práce se slovem, záliba v jazykových experimentech, osvěžuje jazyk archaismy a neologismy (měl v oblibě renesanční autory, např. Rabelaise) – spojuje s lidovou mluvou
 - spisovný jazyk i nespisovný
 - jazykové prostředky – obraznost, lid. rčení, přísloví atd.; metafora, přirovnání, hyperbola, zvukomalba
- téma – zachycení plnosti života (NE rozklad, zkoumání pohnutek lidského konání), lásky = opěvuje život, zdůrazňuje prožitky, detailně vyjadřuje náladu, barevnost příběhu, city
 - člověk nezlomený celistvý („Smáti se je lépe vědět.“)
- větná stavba – složitá humanistická perioda (tzv. rozklenutá věta = složité souvětí) - zdůrazňuje jimi důležitost daného okamžiku, zvukomalba
- kompozice
 - děj je potlačován, důležité místo má vypravěč, který vyjadřuje svůj názor k ději
 - postava vypravěče, průvodce – stálý styk s posluchačem = oslovuje ho, rozmlouvá s ním, hodnotí chování postav
 - dílo má dvě roviny – autor buduje obraz z jednotlivých epických motivů
 - dynamičnost
 - části příběhů připomínají filmové scénáře
- retardace – není budována na dějových zápletkách, ale na jazyku – používá a komplikuje básnický jazyk, vrší metafory, přirovnání → odvádí od děje, zpomaluje vypravování
- hutná charakteristika – výstižně vykresluje zevnějšek, rezignace na psychologickou kresbu postav

VÝVOJ TVORBY:

1. lyrismus – sen, fantazie, satira, groteska, dadaistická abstraktnost, syntaktická a kompoziční složitost, poetismus = pásmo
 - 20. léta – Pekař Jan Marhoul, Pole orná a válečná, Rozmarné léto
2. příliv reálné skutečnosti, zesílení epičnosti – básnická oslava lásky a hold ženě
 - Markéta Lazarová, Útěk do Budína, Luk královny Dorotky, Konec starých časů
3. další posílení epičnosti – reakce na problémy doby (nástup fašismu)
 - na historii chce dokázat sílu národa = posiluje národní sebevědomí, upevňuje víru v nezdolnost národa, v nezničitelnost jeho kultury a jazyka
 - Tři řeky, Koně a vůz (nedokončil), Obrazy z dějin národa českého (nedokončil)

Najděte v textech charakteristické rysy Vančurovy tvorby.

ROZMARNÉ LÉTO

...

Antonín Důra

Dozpívav svoji písničku, veliký Antonín složil ruce na zádech a maní dýchal na kuličku teploměru. Sloupec téměř neúplatný sotva se pohnul a Důra znamená tuto řádnost měl několik myšlenek, jež se vystřídaly v sledu míšených karet.

„Tento způsob léta,“ děl vposled odvraceje se od přístroje Celsiova, „zdá se poněkud nešťastným. Je chladno a můj dech, jakkoliv jsem nepozřel vody, je mrazivý. Který měsíc nám zbývá, jestliže ani červen není dost vhodný, abychom pečovali o zdraví a tělesnou čistotu? Nuže, ať je podnebí příznivé čili nic, tyto věci nesnesou odkladu.“

Řka to, ujal se mistr řemene, svlékl svůj šat a dívaje se dolů do vody, jež zrcadlila jeho dlouhé zarostlé nohy, roubení bazénu a nebeskou bář, znamenal obraz obrácené nádoby, kterou kdosi neuměle postavil právě na okraj a dodal: „Ach, plovárna a tato číška jsou prázdný.“

Mistr se chystá na hlídku

Doma Antonín seznal, že se paní Důrová právě vrátila z téhož divadla a že pomýšlí na spánek.

„Dnes,“ pravil zíraje oknem k jasnému měsíci, „je tmavá noc a spousta ničemníků má asi zálsuk na tvoje podušky, na tvoje pláště, utěrky, mýdla a na ostatní pomůcky plovárenské. Lehni si bez starostí. Půjdu je hlídat. Strávím noc ve veliké kabině na loži, které je tvrdé, ale nechť, budu spát lehounce a na půl oka.“

Stížnosti Kateřininy

Když Antonín zavřel dveře, paní Kateřina Důrová usedla na okraj postele a pohrávajíc si střevecem nikoliv nejmenším jala se uvažovati:

Protimluyv tohoto lehkomyšlníka jsou dosti zábavné, avšak úhrnem mě můj manžel trápí a působí mi hoře. Jsem nešťastná pro nepatrnost jeho rozumu, jenž se zbřídil v službách odporného těla, avšak je rovněž pravda, že můj manžel chrápe od večera do rána, aniž chvíli před spaním uvažuje, co bude zítra. Je to spáček a nadto nesmírně pije.

Tu se paní Důrová rozpomněla na několik poklesků, jež byly dosti mrzké, aby ji rozhněvaly, a pohodivši svůj střevec, jala se tlouci do peřin.

... Potom obrátivši se ke zdi v poduškách, jež byly pruhovány, jakož se sluší praporu tygřic, budovala si několik představ o dokonalosti Arnoštkově. ...

KUBULA A KUBA KUBIKULA

Za časů ušatých čepic bývaly náramné zimy a obráceně, tehdy, když tak zběsile mrzlo, šili čepičáři ušaté čepice. Je tomu doslova sto let, svět byl ještě mladý a šmahem se věřilo na pohádky. Teď nás na takové věci nikdo nenachytá, ale za těch starých časů se bál Klekánice i pan učitel, a kdyby na něho někdo v noci zadupal, mazal by to domů a pelášil ostošest. Tehdy nebývaly se strašidly žerty.

Jednou chodil světem medvěďár Kuba Kubikula a ten chlapík měl veliké potíže se svým medvědem Kubulou. Medvěď byl hajdalák a mloun. Nečesal se, nemyl a chodil jako ledajaká opice. Medvěďár na něho: Kubulo sem a Kubulo tam, Kubulo a Kubulíčko, ale kdepak! Medvěď ne a ne postát, ne a ne si utřít hubu, ne a ne se dát vyhrěbelcovat a vyčistit uši. S jídlem to bylo pramizerné a o koupání ani řeč. Lidičky, co měl ten Kubula blech! Jářku tisíc a jednu. Pět set jich spalo ve dne a pět set v noci. Noční blechy byly, toť se ví, načernalé a denní nažloutlé. Ta, která přebývala, měla kropenaté tělíčko a dávala pozor na ostatní, aby šly spát a včas stávaly. – Kubula se věčně drbal.

„Co ty, Kubulo, se budeš věčně drbat?“ povídá medvěďár, ... „Však já na tebe, synáčku, vyzraju. Víš, co udělám, postraším tě medvěďím Barbuchou.“ ...

ZDROJE:

BLAHYNKA, Milan a kol. Čeští spisovatelé 20. století. Praha: Československý spisovatel, 1985, ISBN 22-149-85.

PŘÍSPĚVATELÉ WIKIPEDIE. Vladislav Vančura [online]. [cit. 5.5.2013]. Dostupný na WWW: http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Vladislav_Van%C4%8Dura&oldid=11111007

VANČURA, Vladislav. Rozmarné léto. Praha: Československý spisovatel, 1962, ISBN 22-033-62.

VANČURA, Vladislav. Kubula a Kuba Kubíkula. Praha: Albatros, 2013, ISBN 978-80-00-02360-1.

VLADISLAV VANČURA (1891 – 1942)

CHARAKTERISTICKÉ RYSY TVORBY (doplňte informace):

- prozaické dílo je ovlivněno první světovou válkou a expresionismem, obsahuje celou řadu experimentů – hledá nové způsoby vyjádření
- poctivá práce se slovem,
- téma – zachycení plnosti života (NE rozklad, zkoumání pohnutek lidského konání), lásky
=
 - člověk nezlomený celistvý („Smáti se je lépe vědět.“)
- větná stavba – složitá humanistická perioda (tzv.....) - zdůrazňuje jimi důležitost daného okamžiku, zvukomalba
- kompozice - děj je
 - postava vypravěče, průvodce – stálý styk s posluchačem =
 -
 - dílo má dvě roviny – autor buduje obraz z jednotlivých epických motivů
→ dynamičnost
 - části příběhů připomínají
- retardace –.....
 - používá a komplikuje básnický jazyk, vrší metafory, přirovnání → odvádí od děje, zpomaluje vypravování
- hutná charakteristika –

VÝVOJ TVORBY:

1. lyrismus – sen, fantazie, satira, groteska, dadaistická abstraktnost, syntaktická a kompoziční složitost, poetismus = pásmo
 - 20. léta – Pekař Jan Marhoul, Pole orná a válečná, Rozmarné léto
2. příliv reálné skutečnosti, zesílení epičnosti – básnická oslava lásky a hold ženě
 - Markéta Lazarová, Útěk do Budína, Luk královny Dorotky, Konec starých časů
3. další posílení epičnosti – reakce na problémy doby (nástup fašismu)
 - na historii chce dokázat sílu národa = posiluje národní sebevědomí, upevňuje víru v nezdolnost národa, v nezničitelnost jeho kultury a jazyka
 - Tři řeky, Koně a vůz (nedokončil), Obrazy z dějin národa českého (nedokončil)

Najděte v textech charakteristické rysy Vančurovy tvorby.

ROZMARNÉ LÉTO

...

Antonín Důra

Dozpívav svoji písničku, veliký Antonín složil ruce na zádech a maní dýchal na kuličku teploměru. Sloupec téměř neúplatný sotva se pohnul a Důra znamená tuto řádnost měl několik myšlenek, jež se vystřídaly v sledu míšených karet.

„Tento způsob léta,“ děl vposled odvraceje se od přístroje Celsiova, „zdá se poněkud nešťastným. Je chladno a můj dech, jakkoliv jsem nepozřel vody, je mrazivý. Který měsíc nám zbývá, jestliže ani červen není dost vhodný, abychom pečovali o zdraví a tělesnou čistotu? Nuže, ať je podnebí příznivé čili nic, tyto věci nesnesou odkladu.“

Řka to, ujal se mistr řemene, svlékl svůj šat a dívaje se dolů do vody, jež zrcadlila jeho dlouhé zarostlé nohy, roubení bazénu a nebeskou bář, znamenal obraz obrácené nádoby, kterou kdosi neuměle postavil právě na okraj a dodal: „Ach, plovárna a tato čiška jsou prázdný.“

Mistr se chystá na hlídku

Doma Antonín seznal, že se paní Důrová právě vrátila z téhož divadla a že pomýšlí na spánek.

„Dnes,“ pravil zíraje oknem k jasnému měsíci, „je tmavá noc a spousta ničemníků má asi zálsk na tvoje podušky, na tvoje pláště, utěrky, mýdla a na ostatní pomůcky plovárenské. Lehni si bez starostí. Půjdu je hlídat. Strávím noc ve veliké kabině na loži, které je tvrdé, ale nechť, budu spát lehounce a na půl oka.“

Stížnosti Kateřininy

Když Antonín zavřel dveře, paní Kateřina Důrová usedla na okraj postele a pohrávajíc si střevícem nikoliv nejmenším jala se uvažovati:

Protimluvy tohoto lehkomyšlníka jsou dosti zábavné, avšak úhrnem mě můj manžel trápí a působí mi hoře. Jsem nešťastná pro nepatrnost jeho rozumu, jenž se zbřídil v službách odporného těla, avšak je rovněž pravda, že můj manžel chrápe od večera do rána, aniž chvíli před spaním uvažuje, co bude zítra. Je to spáč a nadto nesmírně pije.

Tu se paní Důrová rozpomněla na několik poklesků, jež byly dosti mrzké, aby ji rozhněvaly, a pohodivši svůj střevíc, jala se tlouci do peřin.

... Potom obrátivši se ke zdi v poduškách, jež byly pruhovány, jakož se sluší praporu tygřic, budovala si několik představ o dokonalosti Arnoštkové. ...

KUBULA A KUBA KUBIKULA

Za časů ušatých čepic bývaly náramné zimy a obráceně, tehdy, když tak zběsile mrzlo, šili čepičáři ušaté čepice. Je tomu doslova sto let, svět byl ještě mladý a šmahem se větilo na pohádky. Ted' nás na takové věci nikdo nenachytá, ale za těch starých časů se bál Klekánice i pan učitel, a kdyby na něho někdo v noci zadupal, mazal by to domů a pelášil ostošest. Tehdy nebyvaly se strašidly žerty.

Jednou chodil světem medvěďář Kuba Kubikula a ten chlapík měl veliké potíže se svým medvědem Kubulou. Medvěd byl hajdalák a mlsoun. Nečesal se, nemyl a chodil jako ledajaká opice. Medvěďář na něho: Kubulo sem a Kubulo tam, Kubulo a Kubulíčko, ale kdepak! Medvěd ne a ne postát, ne a ne si utřít hubu, ne a ne se dát vyhřebelcovat a vyčistit uši. S jídlem to bylo pramizerné a o koupání ani řeč. Lidičky, co měl ten Kubula blech! Jářku tisíc a jednu. Pět set jich spalo ve dne a pět set v noci. Noční blechy byly, tot' se ví, načernalé a denní nažloutlé. Ta, která přebývala, měla kropenaté tělíčko a dávala pozor na ostatní, aby šly spát a včas stávaly. – Kubula se věčně drbal.

„Co ty, Kubulo, se budeš věčně drbat?“ povídá medvěďář, ... „Však já na tebe, synáčku, vyzraju. Víš, co udělám, postraším tě medvědí Barbuchou.“ ...